

PROJECT WAARGEBEURD

Project Waargebeurd

Doelstellingen, achtergrond, fasering, plannen.

INHOUD	2
INLEIDING	3
1. DOEL	4
2. LITERAIRE BASIS	5
3. AUDIOVISUEEL & VIRTUEEL	6
Onderwijs- en integratieproject	6
Fasering project Waargebeurd	6
Fase 1 Inleven	6
Fase 2 a Tentoonstelling	7
Fase 2 b Audiovisueel	7
Fase 3 www.verlatenhotel.nl	8
Fase 4 Waargebeurd projectnieuws	8
4. EFFECTEN.	9
5. ACHTERGROND	12
6. PROJECTLEIDING	14
7. STICHTING WAARGEBEURD	15
BIJLAGEN	16

PROJECT WAARGEBEURD

INLEIDING

Toen & Nu

'Ik snap het niet, nasi is toch lekker?' Dat zei een uitgesproken slim meisje uit het groepje aan wie ik het manuscript voor Het Verlaten Hotel voorlas. Zij blijkt de enige niet. Vrijwel geen jongere en weinig ouders weten waar het in de Tweede Wereldoorlog in essentie om ging. Terwijl het jammerlijk falen van de parlementaire democratie toen, juist nu zo leerzaam kan zijn.

Verbaasd vernemen ze dat de Nazi's lang vóór de vervolging van joden politieke tegenstanders uitschakelden. Elk andersdenkend of afwijkend individu verdween vanaf 1933 naar geheime concentratiekampen: zigeuners, vakbondsleiders, schrijvers, vele dominees en priesters, homo's, jehova's getuigen. De meeste kinderen weten hooguit: 'dat er gaskamers voor joden waren.' Geen idee dat iedereen met een kleurtje als minderwaardig gold.

Hoe subtiel de hersenspoeling –in woord en beeld – geschiedde blijkt voor velen nieuw. Men schrikt als we laten zien hoe kinderen via speelgoed werden rijp gemaakt voor fascisme en geweld op commando. Je houdt je hart vast bij de virtuele spelletjesbak in computerzaken.

Verbaasd horen kinderen die meedoen met project Waargebeurd hoe allerlei muziek verboden was, boeken werden verbrand, enzovoorts. Dat vrouwen bij de bezetting het parlement uit werden gegooid kan de een bijna niet geloven en zet een ander aan het denken. De holocaust wordt steeds vaker weer ontkend of gebagatelliseerd.

De Tweede Wereldoorlog is misschien wel de enige historische periode waarover ouderen uit vrijwel alle families wereldwijd kunnen vertellen. Helaas vormt juist deze breuklijn in de moderne Europese geschiedenis een multicultureel hoofdstuk. Deze oorlog was aanleiding voor de Europese Unie en veroorzaakte het Midden-Oostenconflict. Het is begrijpelijk dat dit deel van de vaderlandse geschiedenis daardoor op sommige scholen moeilijk behandelbaar is.

Sociale cohesie is gebaat bij een collectief bewustzijn. Dit wordt mede gevoed door ons historisch cultuurerfgoed. Project Waargebeurd Toen & Nu en vervult daarin een rol die we willen vergroten.

Door dit project rond Het Verlaten Hotel beleven leerlingen, ouders en ouderen de oorlog door de kinderoogen van Ronny, mijn echtgenoot Ronald Sweering. Hierdoor wordt op zijn minst een gesprek mogelijk. Ronny haatte alles wat Duits was. Totdat hij in een gesprek met een Duitse leeftijdgenoot ontdekt: 'voor jou was de oorlog even gruwelijk. Jij kon er net zo min iets aan doen als ik.'

Met Stichting Waargebeurd proberen wij een bijdrage te leveren aan een betere onderlinge verstandhouding tussen groepen kinderen. In deze map treft u een samenvatting en iets over de achtergrond van project Waargebeurd en we motiveren waarom en hoe wij landelijk willen uitbreiden.

Mirjam Elias

Auteur en projectleider Waargebeurd
Amsterdam 10-10-2007

1. DOEL

Kinderen zijn van nature grenzeloos en blind voor huidskleur. Stichting Waargebeurd wil groepen kinderen stimuleren tot een betere onderlinge verstandhouding en verdraagzaamheid. We brengen ze geschiedenis bij in de hoop dat ze ervan leren voor nu.

Doelgroep

Doelgroep: kinderen tussen de tien en vijftien jaar, ouderen die kind waren in oorlogstijd en de generatie ertussen.

Vooralsnog richten we ons op de bovenbouw van de basisschool in alle mogelijke soorten wijken van Nederland. Op termijn wil Stichting Waargebeurd dit project ook buiten ons land uitdragen. En er kan ook een variant worden gemaakt voor het V.O.

2. LITERAIRE BASIS

Het Verlaten Hotel

Basis van het project vormt een waargebeurd literair werk: Het Verlaten Hotel van Mirjam Elias. In dit aangrijpende en spannende boek over een Amsterdamse jongen in 1940-1945 leven kinderen mee met Ronny en zijn vriendjes en vriendinnen. Hij ontwikkelt een geweten en leert het verschil tussen goed en kwaad, recht en onrecht. Verschillende meningen en levensvisies komen aan bod. Niet alle Nederlanders zijn goed en alle Duitsers fout. Als hij een meisje uitscheldt dat hij eigenlijk lief vindt, beseft Ronny wat propaganda aanricht. En hij ontdekt de macht van de zwijgende meerderheid.

Hotel Atlantic

Ronny (de fotograaf Ronald Sweering) groeit op in het destijds welbekende Amsterdamse hotel Atlantic als zoon van directeur Jacob Sweering en zijn vrouw Do Sweering-Boons. De gebroeders Sweering waren in de internationale biljartwereld een begrip. Hotel Atlantic stond in het centrum van Amsterdam tegenover de huidige Nederlandse Bank. Het was een internationaal trefpunt van topsporters, zakenlieden, artiesten, vakbondsleiders, wetenschappers waarvan velen gevlucht uit Hitler-Duitsland. Ronny's familie is geen mikpunt van de Nazi's tot zijn vader Jacob weigert het bordje 'Verboden voor Jooden' op te hangen. Uit onverwachte hoek krijgt hij hulp om althans enkele vervolgd te redden. Toch keerden van de oude klantenkring slechts weinigen terug.

Wilhelmina Catharinaschool

Ronny beseft pas dat de halve Wilhelmina Catharinaschool volgens de Nazi's joods is als de helft van de leerlingen een ster op moet. De meesten ziet hij nooit meer terug. In het diepste geheim sluit Ronny vriendschap met een jongen die is ondergedoken in een kelder aan de overkant: Willy. Hij geeft hem twee konijntjes. Op de keldertrap spelen ze Willem van Oranje en Balthasar Gerards. Tot Ronny ziek wordt, dan gaat het mis.

Cross over

Het Verlaten Hotel was genomineerd voor de Kinderjury 2003. In Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland werd het diverse malen boek van de maand. Momenteel (2007-2008) wordt het vertaald voor de Verenigde Staten. Mede dankzij de verklarende 'moeilijke woordenlijst' dient het op veel basisscholen als geschiedenisboek over de Tweede Wereldoorlog.

Het boek wordt gelezen door jong en oud: een cross over. Het is in de tegenwoordige tijd geschreven. Meekijkend door onbevangen kinderogen ervaart de lezer hoe zij lijden onder volwassen onverdraagzaamheid, vreemdelingenhaat en jaloezie. Kinderen van nu identificeren zich met de hoofdpersonen van toen. Toppunt was de Amsterdamse Asvo-school (opvolger van Ronny's school) waar ze kinderen van de Kleine Reusschool in het voormalige gebouw van de jeugdstorm verjoegen: wegwezen jullie zijn Lojedajes. De Kleine Reus adopteerde de gevelplaat op Ronny's voormalige school waarmee het kinderverzet van voor- en achterkanters wordt herdacht. De vriendschap tussen Ronny en Willy inspireert tot fundamentele levensvragen. (zie bijlagen)

Bij het overhandigen van het eerste exemplaar zei de Amsterdamse burgemeester Job Cohen: 'Het Verlaten Hotel is een dramatisch boek dat handelt in de periode van de Tweede Wereldoorlog. Maar de boodschap reikt veel verder tot in onze tijd.'

3. AUDIOVISUEEL & VIRTUEEL

Onderwijs- en integratieproject

Bedoeling is dat onderwijs- en integratieproject project Waargebeurd landelijk kan gaan uitbreiden met behulp van een lespakket waardoor docenten er zelf mee aan de slag kunnen. Belangrijk onderdeel daarin wordt een dvd met gefilmde fragmenten van de interactie tussen auteur Mirjam Elias en hoofdpersoon Ronald Sweering (haar echtgenoot) en leerlingen op locaties uit Het Verlaten Hotel en op scholen die meedoen met project Waargebeurd. Op sommige plaatsen kan dat zelfs al in de pilot van de geprofessionaliseerde tentoonstelling die moet worden uitgebreid en vermenigvuldigd.

Door een combinatie van mondelinge overlevering en een moderne audiovisuele presentatie koppelen Ronald en Mirjam de waargebeurde geschiedenis uit het boek aan situaties en dilemma's waar kinderen van nu mee om moeten zien te gaan.

Doet schelden pijn? Hoe voelt onrecht? Wat is discriminatie? Kan haat overgaan? Wat betekent vriendschap en loyaliteit? Wat verzet en terreur? Waarom zijn jongens en meisjes hier gelijk? Was dat altijd zo?

Fasering project Waargebeurd

Fase 1	(Voor)lezen Verlaten Hotel of fragmenten. Vragen maken door leerlingen. Leerkracht kiest thema's.
Fase 2a	Locatie: tentoonstelling Waargebeurd in bibliotheek, boekwinkel of buurthuis, anders in de school.
Fase 2 b	Vragen voor en door Mirjam en Ronald tijdens interactieve audiovisuele presentatie over Toen & Nu. Straks ook via een lespakket met dvd met filmfragmenten op locaties uit het boek. (Op termijn ook een cd met luisterboek.)
Fase 3	Nazorg: Surfen over de website www.verlatenhotel.nl met een vragenlijst.
Fase 4	Verdieping en lokale invalshoek: Digitaal projectnieuws.

Fase 1 Inleven

Waargebeurd start met het (voor)lezen van Het Verlaten Hotel. Liefst klassikaal door de leerkracht, op termijn hopen we ook een luister cd te kunnen aanbieden. Belangrijk is dat beeldgerichte kinderen van nu eerst hun eigen voorstelling in hun hoofd maken. Dat is niet alleen goed voor de hersenontwikkeling, het verhoogt de mogelijkheid tot identificatie. Gestimuleerd wordt dat ouderen in hun omgeving het boek ook lezen. Leerlingen bereiden vragen voor aan auteur en hoofdpersoon.

Gezien de leesachterstand op sommige scholen (ook bij jonge leerkrachten) staan op de website leestips. Als uit die passages wordt voorgelezen krijgen leerlingen toch een emotionele band met de hoofdpersonen.

Leerkrachten kunnen thema's kiezen om uit te diepen. Pestgedrag, of geschiedenis, 'zij' en 'wij'. Een voorbeeld van dat laatste: Ronny's vader kon zoveel mensen redden dankzij de hulp van twee hoge SD-officieren van wie Ronny eerst niets moest hebben tot zijn vader dankzij hen uit de gevangenis kwam. Toen pas zag hij Hans en Arthur in plaats van 'die moffen.'

De verzetsman Flip Heil was arbeider, hij zei na de oorlog tegen Ronald: 'ik kon jouw vader die directeur was meer vertrouwen dan mijn buurman die even arm was als ik.' Ook wraak en hoe we daarmee proberen om te gaan in onze cultuur kan een thema zijn. Hierbij dient Rudie Bloemgarten ten voorbeeld. Hij was verloofd met Ronny's buurmeisje Hanny Levy en betrokken bij het opblazen van het bevolkingsregister. Hij heeft haar verteld waarom ze de bewakers niet doodschoten. Hoe Hanny dat vertelt kan hopelijk nog worden gefilmd. De thema's komen in het lespakket.

Fase 2 a Tentoonstelling

Het mooiste is als fase 2 b van het project kan worden gedaan in een ruimte met de tentoonstelling Waargebeurd. Met voorwerpen en/ of replica's uit Het Verlaten Hotel. Beelden en serviesgoed, de indiaantjes die Ronny kreeg als er onderduikers in zijn bed sliepen of zijn Rode Kruiskaartje. De carbidlamp waar opa bij voorleest aan het begin van het boek. Of een knijpkat, bonkaarten, kranten, kristalontvanger, de trieste lijst namen van de kinderen van zijn school die nooit terug kwamen. Op kinderen gericht propagandamateriaal en beeld over toen in relatie tot nu. De research en aankopen zijn al voor een groot deel rond.

Natuurlijk komt er steeds ook lokaal beeldmateriaal bij, zoals in Zeeland over de invasie via Hoedekenskerke en de doorgestoken dijken.

Fase 2 b Audiovisueel

Belangrijke fase in het project vormt het dagdeel met de projectleiding auteur Mirjam Elias en hoofdpersoon Ronald Sweering.

Audiovisual

Tijdens een dergelijk schoolbezoek stellen kinderen vragen en andersom. Bij vrijwel alle vragen en antwoorden kiest de projectleiding interactief uit de audiovisual van ruim 330 dia's met veelal uniek historisch beeldmateriaal, met special effects en geluidsfragmenten ook over nu.

De beeldresearch door fotograaf Ronald Sweering sluit naadloos aan op de belevingswereld van kinderen. Als naoorlogse en met haar educatieve ervaring snapt Mirjam Elias wát er uitgelegd moet worden. Hun uitgebreide audiovisual illustreert projectthema's waaruit docenten kozen of die aan de orde komen door de kindervragen. (Zie bijlage) Hoe krijg je je gelijk in een democratie? Wat als je je zin niet krijgt? Ga je dan meppen of rappen? Wat is vriendschap? Waarin kan racisme eindigen? Wat kan roddelen aanrichten? Is het moeilijk om een geheim te bewaren zoals Ronny over de ondergedoken Willy? Hoe zullen Willy en de achterkanters zich gevoeld hebben?

Lokaal

Lokale historische verhalen komen als vanzelf met kinderen en ouders, opa's en oma's of burens mee. Hoe beleefden deze ouderen hun kinderjaren waarin volwassenen elkaar niet eens meer probeerden te respecteren? Hoe voelt het als het recht van de sterkste geldt? Wat gebeurde hier?

Doorbordurend op het actuele thema 'Zij' en 'Wij' kan bijvoorbeeld worden ingegaan op de vraag: waarom bleef Ronny bevriend met Harry al was hij NSB kind? Hoe wist je dat Harry anders was dan zijn vader en dan Klaas en Piet die ook NSB-ouders hadden? Was je niet bang dat je tegen hem per

ongeluk wat zou loslaten over Willy? Maken jullie zoiets ook wel eens mee? Hoe ga je daarmee om? Vaak vertellen verstilde tranen het verhaal van lokale ouderen. Dat maakt project Waargebeurd levensecht en authentiek.

Multicultureel

Bij kinderen die thuis niets kunnen vragen over de Tweede Wereldoorlog in Nederland wordt rekening gehouden met uiteenlopende leefwerelden: thuis, op school en op straat. Ze zien beelden waaruit het internationale aspect aan de oorlog blijkt, wie vochten allemaal mee? Hoe reageerde de sultan van Marokko op de jodenvervolging door Nazi's?

Vaak zit er een kind in de klas dat zelf een oorlog meemaakte, dat vertelt dan wat hij of zij herkent in Het Verlaten Hotel. Soms ook vertellen ze ineens hun eigen verhaal waar iedereen helemaal stil van wordt.

Soms halen kinderen het Midden Oosten conflict erbij naar aanleiding van de muur in Ronny's school. Gefascineerd vraagt een leerling: 'Ronny, kan haat overgaan?' Dan geeft hij het antwoord uit de inleiding: 'Ja, al kan het soms wel lang duren. Ik ontmoette eens een sympathieke Duitser van mijn leeftijd. Hij vertelde hoe doodsbenauwd hij was voor bommenwerpers terwijl ik stond te juichen als ze overvlogen. Toen besepte ik: ' jij was ook maar een kind net als ik. Jij kon er ook niets aan doen.'

De gezamenlijke Zeeuwse educatieve instellingen voor de Kunst gaan project Waargebeurd uitzetten op alle scholen in hun provincie in de periode 2008-2010. Afgezien van de waarde voor het geschiedenisonderwijs kan project Waargebeurd een rol vervullen in het integratieproces van nu.

Fase 3 www.verlatenhotel.nl

Om het geleerde vast te houden is voorzien in verdieping en nazorg. Ten eerste de website in flash www.verlatenhotel.nl die ingaat op achtergronden uit het boek. Met toespraken van Ronny, Hanny Ladee-Levy en burgemeester Cohen. Deze site spreekt kinderen enorm aan.

Een deel van de zoektocht naar Willy - een belangrijk onderwerp in fase 2 - kan hier worden herbeleefd. Voor werkstukken is er informatie over de auteur en ze kunnen mailen voor extra vragen.

Fase 4 Waargebeurd projectnieuws

In Waargebeurd projectnieuws komt steeds een verslag van schoolbezoek en presentatie. Overal wordt lokale geschiedschrijving toegevoegd zoals over onderduikers in de molen van Burum, een vondeling in Aalten. De invasie in Hoedekenskerke in Zeeland. Ook nieuwe informatie en verhalen over hoofdpersonen en situaties rond Het Verlaten Hotel. Beelden van de huizen waar Willy woonde, familie van hem die zich meldt, het onderduikhuis van zijn broer, of zijn wereldberoemde oom Auguste van Biene. Ronny op Zandvoort, of na de oorlog in Hitlers Eagles Nest.

Af en toe duiken er opa's en oma's op die hun trouwfeest in hotel Atlantic gaven. Met trouwalbums natuurlijk.

De ervaring leert dat kinderen 'hun pagina op de site' vaak opnieuw bezoeken, zelfs als ze al van school af zijn. Bij elk groepsverslag zitten linken naar vergelijkbare onderwerpen in andere klassen. Een persoonlijk verhaal over een kind dat is getraumatiseerd door een oorlog van nu. Het verhaal over de ondergedoken broer van Willy. Bedoeling: nazorg, kennis vasthouden

en uitbreiden, verdieping en verspreiding van de inzichten in dit project via de digitale snelweg.

4. Effecten.

Waargebeurd zet zowel kinderen in multiculturele wijken aan het denken als in de grachtengordel, dorpen en oude stadswijken. Het project draagt bij tot sociale cohesie en een gevoel van veiligheid.

De effecten van het project meten wij af aan:

- Concentratie tijdens voorlezen.
- Het merendeel van de leerlingen wil dat de leerkracht verder leest.
- Kinderen onthouden veel meer dan leerkrachten voor mogelijk houden.
- De concentratie en reacties tijdens fase 2 en de vragen.
- Schriftelijke en mondelinge reacties van leerkrachten later over gedragsverandering en opmerkingen.
- Berichten in het gastenboek.
- Het feit dat scholen het project blijven doen.
- De mate waarin scholen nu al gebruikmaken van website en projectnieuws

Saamhorigheid

Dit project draagt bij tot sociale cohesie. Een groep Haagse moslimmoeders bedankte de projectleiding voor de positieve boodschap die ze hun kinderen meegeven in het leven. En voor de informatie die voor henzelf totaal nieuw bleek. In het gastenboek van www.verlatenhotel.nl stond op 4 mei deze boodschap:

*Ik heb vandaag aan Willy gedacht,
Mohammed.*

Pesten

Het gebeurt nogal eens dat kinderen vertellen hoe het voelt als je wordt gepest. Regelmatig komt aan het licht dat een kind gepest wordt. Met hatemail bijvoorbeeld, de ervaring leert dat overal pestgedrag op zijn minst vermindert of stopt. Juist de ergste pestkoppen raakt het als Ronny vertelt hoe erg het is dat hij zijn vriendinnetje uitschold en het nooit meer goed kon maken.

Een leerkracht vertelde hoe uitgerekend het kleinste meisje de meest vervaarlijkste pestkop stopte. Handjes in de zij: 'je weet wat Ronny en Mirjam hierover hebben gezegd!'

Als een leerkracht zich geen raad weet met gepest, geweld, antisemitisme en/of andere vormen van discriminatie in een groep, kan project Waargebeurd worden ingezet. Dat blijkt tot nu toe te werken. We bespreken 'Zij' en 'Wij' anno Nu. Ook hoe ze straks in het vervolgonderwijs om zouden kunnen gaan met situaties waarin iemand of een groepje mikpunt wordt. Er is ook ervaring opgedaan in het V.O. waarbij bleek dat het project makkelijk is toe te spitsen op dat niveau ook doordat de basis, Het Verlaten Hotel, een cross over is.

Emoties delen

Vaak ook draait alles ineens om de emotie: Ronalds schaamte dat hij Hetty uitschold voor ze werd weggevoerd waarna hij het nooit meer goed kon maken...Doodse stilte. In grote paarse letters verschijnt op het scherm: DOET SCHELDEN PIJN?

"Ja" roept een meisje keihard: "Iemand heeft me heel erg pijn gedaan".

Andere kinderen mengen zich erin. Mirjam vraagt dan hoe het is als je zelf die pestkop bent. Na een tijdje begint ze over het verschil tussen boos zijn en

uitschelden. Vaak komt een gesprek tussen generaties en culturen op gang na dit project. Belangrijk is dat kinderen de emoties nu eens samen meemaken via een beeld op een scherm en niet ieder voor zich achter de computer.

Overall anders: maatwerk.

Waargebeurd verloopt overall anders. In de ene klas wordt het een volledig geschiedenisproject. Een andere klas verdiept zich in het waarom, weer een derde in de gevolgen van deze oorlog, het hoe en waarom van democratie. Hoe kregen eerst arbeiders en toen vrouwen stemrecht? Hoe kon het recht van de sterkste gaan gelden terwijl Duitsland net democratisch was? Wat gebeurde er na 1933? Hoe kwam het dat zoveel mensen in Hitler traptten? Soms staan kinderen uitvoerig stil bij de Nazi-propaganda. Bij het nieuwe ervan in die tijd. Wat is propaganda en wat is censuur? Hoe herken je het? Is er verschil met reclame? Hoe zit dit nu?

Integratie

Waar geen lokale ouderen van hier voorhanden zijn, gaan soms ouderen mee die vroeger in de wijk woonden. Een meisje straalde tegen Mirjam: 'u praat net als op de televisie.' Bedoeling is op den duur te organiseren dat allochtone ouderen en ouders meegaan naar compleet autochtone scholen en andersom. Er zijn al contacten voor een pilot tussen het Zeeuwse Kapelle en de Amsterdamse Spaarndammerbuurt.

Concentratie

Mede door de manier waarop variabele leermiddelen worden ingezet op dat ene onderwerp maken leerlingen een uitzonderlijk lange spanningsboog. Een dagdeel lang aandacht is normaal, meestal zijn ze teleurgesteld als de bel gaat. Het feit dat de meesten ook zo geboeid blijven als het wordt voorgelezen is bijzonder, zo verzekeren leerkrachten[•].

In project Waargebeurd is een nieuwe multiculturele hedendaagse onderwijsmethode ontwikkeld.

Rolmodel

Waargebeurd is vaak ook een eye-opener voor kinderen die woorden als allochtoon of autochtoon, christen, ongelovige, homo, jood of moslim, alleen met negativiteit associëren. Niet alleen Ronny maar ook zijn dappere vriendin Louise en Willy en Kees blijken belangrijke rolmodellen evenals andere hoofdpersonen zoals Hanny.

Helend

Kinderen stellen vragen over jeugdtrauma's van ouderen die veelal onbespreekbaar waren. Door te antwoorden aan kinderen in kindertaal zoals zij spraken bij het ontstaan van hun trauma, blijkt het project vaak helend te zijn voor betrokken ouderen. Het verdriet van ooggetuigen geeft slachtoffers van toen en nu en hun nakomelingen morele steun en kracht. Potentiële racistjes worden door dit project merkbaar aan het denken gezet.

Woordenschat

In groepen waar Het Verlaten Hotel in fase 1 moeilijk werd gevonden en alleen passages konden worden voorgelezen, kan in fase 3 het hele boek vaak worden voorgelezen. De woordenschat van leerlingen wordt dan ongemerkt ook vergroot. Veel kinderen gaan Het Verlaten Hotel vaak zelf lezen of herlezen. Jongere leerkrachten geven vaak aan dat het voor henzelf fungeert als geschiedenisboek. Mede dankzij de lijst moeilijke woorden en begrippen.

[•] Zie reacties leerkrachten op de website en bijlage 2

5. ACHTERGROND

Middenin Ronny's school komt ineens een muur! Zijn vriendjes moeten naar de achterkant en geleidelijk verdwijnen ze. Een voor een.

De naoorlogse auteur Mirjam Elias maakte mee hoe haar echtgenoot altijd maar aanwees: 'in dat huis hoort Bram te wonen, daar Max en Esther en hier Mieke. Ik weet hun achternamen niet meer. Hoe kan dat nou?' Elke dag opnieuw. Hij spaarde ansichtkaarten, hele stapels, om er nooit een te versturen.

Op verzoek van het FNV-blad Horeca Info onderzochten Mirjam en Ronald rond 1994 wat er in de oorlog in het legendarische hotel Atlantic was gebeurd. Volgens de voormalige voorzitter van de Horeca Bond NVV die er schuin tegenover was gevestigd, was Hotel Atlantic namelijk een broeiest van verzet. (Meer hierover in het nawoord of op www.verlatenhotel.nl)

Een van de vele interviews voor dat artikel was met Flip Heil, de eerste drukker van Het Parool. Hij vertelde dat hun redactievergaderingen -toen Het Parool nog Nieuwsbrief heette- werden gehouden in hotel Atlantic. Anderen vertelden dat Ronalds vader minstens 83 kinderen zou hebben gered en honderden volwassenen. Bescheiden als hij was sprak Jacob Sweering hierover nooit tegen zijn zoon. Toen Ronald hem verweet dat hij niets had gedaan om zijn vriendjes te redden zei hij alleen: 'Je zou beter kunnen weten.'

Het onderduikertje in de kelder aan de overkant werd Ronny's beste vriend. Als hij is weggevoerd blijft Ronny achter met de twee konijntjes. Omdat hij in hun spel het laatst Balthasar Gerards was is Ronny onbewust blijven denken: mijn schuld als Willy nooit meer terug komt...

Ronald begon pas over Willy tijdens die eerste zoektocht in het verleden voor Horeca Info, in een terloopse bijzin. Als Mirjam de betekenis niet had opgepikt was het daar misschien bij gebleven. Soms is pijn te groot voor woorden.

Toen het artikel af was bezwoer een verzetsman, vriend van Jacob Sweering, Mirjam het uit te werken tot een jeugdroman: 'Juist omdat je vanuit kinderoogen schrijft kunnen zij zich identificeren. Dit verhaal maakt bij uitstek duidelijk hoe discriminatie en racisme niet alleen mikpunten treft, maar ook hun hele omgeving traumatiseert.'

Onderzoek

Zeven jaar duurde de zoektocht en nog steeds komen er nieuwe feiten boven tafel zoals blijkt in het projectnieuws. Dankzij onderzoek en de eerste geschreven passages en het beeldmateriaal kon Ronald zich Willy weer voor de geest halen. Het paar ontdekte zijn achternaam: Van Biene. Willy bleek te zijn vermoord in Auschwitz, met zijn moeder en zijn tante...

Ronald ontdekte dat hij uit een opmerkelijke familie kwam met een Rotterdamse, een Haagse en een Amsterdamse tak. Zijn vader George (Sjors) was een van onze eerste reclamefilmers in Den Haag. Zijn opa - directeur van het Rotterdamse Tivolitheater - gaf liedjes uit van Louis Davids en talloze ansichtkaarten van vooroorlogs-Rotterdam. Willy's oudtante Sophie Pauwels van Biene was een beroemd actrice, zijn oudoom de wereldberoemde cellist en acteur August van Biene. Van moederskant, Alice Strausz, bestond de familie uit Rotterdamse fotografen en Duitse musici.

Klassenfoto met Willy.

Omdat ook jaren zoeken geen foto van Willy opleverde, verzocht de auteur de redactie van de Haagsche Courant een oproep te plaatsen of een lezer een klassenfoto had waar Willy op staat. Veel redacteurs en lezers maakten toen emotionele ontboezemingen mee van een grootouder of ouder over hún beste vriendje of vriendinnetje, dat zomaar was verdwenen. Net als Ronald bleken ze vol schuldgevoelens te zitten. Boeken en televisieprogramma's waarin wordt beweerd dat het niemand iets kon schelen toen zovelen werden weggevoerd, maken hen wanhopig. Elke dag nog denken ze aan hun vriendjes.

De Haagsche Courant volgde de reacties aan de auteur tot inderdaad de klassenfoto boven tafel kwam die in het boek is opgenomen.

Start

Tijdens de presentatie van het eerste exemplaar van Het Verlaten Hotel door de Amsterdamse burgemeester Cohen in De Burcht voor een zaal vol grootouders en kleinkinderen viel elk leeftijdsverschil weg. Kinderen gingen maar door met vragen, ook nadat de burgemeester weg moest. Datzelfde gebeurde bij een lezing. Het deed de ouderen zichtbaar goed om te vertellen wat zij voelden op de leeftijd van hun kleinkinderen. Aangezien Ronald en Mirjam al herhaaldelijk werden uitgenodigd om op scholen te vertellen over hun project, bracht dit Mirjam op het idee een project te maken waarin ook ouderen worden gemobiliseerd in het waarden en normen debat. Mondelinge overdracht van levenswijsheid en ervaring voorziet in een Westerse leemte en sluit goed aan op de multiculturele levensstijl.

Op een dag werden Mirjam en Ronald benaderd door Maurits Groen (zijn bureau vertaalde '*An inconvenient truth*', nu is hij secretaris van Stichting Waargebeurd.) Hij vond de gedachte achter Het Verlaten Hotel zo belangrijk dat hij Ronald en Mirjam uitnodigde voor de school van zijn dochter. Mirjam maakte een tiental dia's met special effects. Kinderen waren zo ademloos geboeid en de leerkracht zo enthousiast over de pedagogische aanpak dat Mirjam en Ronald besloten hiermee door te gaan: de start van project Waargebeurd.

Bureau Sweering & Elias stak en steekt veel tijd en energie in research, schrijfwerk productie en design. Toeval bracht hen in contact met webmaster Erny van de Kleut die haar privé Marror-gelden aanbood voor dit project. Ze wees op andere subsidiemogelijkheden. Aanvankelijk kwamen ze onder de hoede van Stichting JIHV, Fonds 1818 was meteen enthousiast om het project te ontwikkelen en Fonds Levi Lassen gaf een startsubsidie. Het VSB Fonds zorgde dat het project breder kon worden getrokken en de gemeente Den Haag sloot zich aan. Zo werd de audiovisual ontwikkeld en konden pilots worden gehouden, geëvalueerd en verwerkt. Provincie Zeeland steunde bij het professionaliseren van de tentoonstelling en het automatiseren van het projectnieuws.

6. PROJECTLEIDING

Mirjam Elias

Behalve auteur is projectleider Mirjam Elias, (web) journalist en designer, historica en docent. Haar eerste jeugdboek, *De griezel van de groene kust* (Piramide, 2000) is gebaseerd op de waargebeurde historie van Antonio Lopez Y Lopez, een Bill Gates ten tijde van de industriële revolutie.

Voor *Het Verlaten Hotel* (De Fontein, 2003) interviewde ze naast haar echtgenoot tientallen overlevenden en ze raadpleegde vele archieven en boeken.

Mirjam Elias doceerde onder meer aan de toneelschool Arnhem, een Amsterdamse sociale academie en was verbonden aan de educatieve afdeling van het Amsterdams Historisch Museum. In de journalistiek werkte ze bij NOS –cultuur en ze leidde een live discussieforum in Het Gebouw van VPRO radio. Samen met haar man, fotograaf Ronald Sweering, begon ze bureau Sweering & Elias. Ze maken reportages en (vaak ook historische) achtergrondverhalen voor talloze bladen en kranten. Daarnaast brochures en congresverslagen voor onder meer Codarts Hogeschool voor de Kunsten, het ministerie van Binnenlandse Zaken, Transcope. Op het internet ontwikkelt ze projectkranten en nieuwsbrieven onder meer voor de FNV.

Verschillende boeken voor volwassenen staan op naam van Mirjam Elias.

Onder Dienders (uitg. Balans 1997), door het ministerie van Binnenlandse Zaken bekroond met de Politie Innovatieprijs, fungeert als lesmateriaal op de Politieacademie. In vervolg hierop leidde ze in politiekorpsen workshops over interne arbeidsverhoudingen. *Voor zover plaats aan de perstafel* (Meulenhoff 1986) over vrouwen in de dagbladjournalistiek werd eveneens vervolgd met workshops. In opdracht van de FNV schreef ze *Fabrieksgeheimen* (1993). *De Ommezwaai* (1989 Balans) is een pleidooi tegen bureaucratie. Het verscheen eerst als serie in Het Vervolg in De Volkskrant met foto's van Ronald Sweering.

Ronald Sweering.

Ronald gaf leiding in gerenommeerde Nederlandse en Franse hotels. Daarna runde hij enkele jaren het hotel van zijn ouders tot hij in 1959 deed wat hij al wilde sinds zijn ontmoeting met Willy: hij werd fotograaf.

Ronald maakte eerst naam in Nederland voor Handelsblad, School en Universiteit, Inzicht, Uitleg, Klik, De Spiegel, FNV Magazine, De Tijd, AD, Hollands Diep, Provincies.nl, Politiemagazine, de Parelduiker, Status, Bouwspecia@I, OR Nieuwsbrief, enzovoorts.

Voor Newsweek maakte hij met internationale topjournalisten als Richard Chesnoff spraakmakende reportages. In die periode leidde hij een half jaar een huis voor straatkinderen in New York. Zijn fotoboek *De bevalling* verscheen in 36 landen, hij maakte de covers van talloze boeken.

Ronalds specialiteit is sociale fotografie, portretten, straatbeelden en fotojournalistiek. Zijn foto's bepalen het projectnieuws in Waargebeurd. Deze ervaren researcher traceerde de familie van zijn vriendje Willy van Biene tot vier eeuwen terug.

7. STICHTING WAARGEBEURD

Ronald en Mirjam Sweering & Elias richtten in 2007 een stichting op om hun project – met steun van Stichting JIHV – te kunnen uitbreiden en opschalen.

Doelstelling

Het activeren van een groter wederzijds begrip en een duidelijker acceptatie van de verschillende groepen jongeren in onze samenleving.

Bestuur Stichting Waargebeurd:

Voorzitter: B. Dutmer, voormalig vice-president Amsterdamse gerechtshof.

Secretaris: Maurits Groen, directeur Milieu en Communicatie BV.

Penningmeester: Eric Bartelsman (prof. VU).

Archivaris: Cecile van Lijnden.

Leden:

Sabrina van Laar, onderwijzeres Haagse schilderswijk.

Rob Luttge, directeur RMM.

Ere lid: Dr. Edmund Duckwitz, Nato vertegenwoordiger Duitsland.

ADRES

Stichting Waargebeurd

Postbus 16838 1001 RH Amsterdam

+ 31 (0)20-6236540

waargebeurd@verlatenhotel.nl / www.verlatenhotel.nl

BIJLAGEN

Kindervragen

Een kleine selectie uit de talloze vragen. Is er een lijn in te trekken? Wat kinderen bezig houdt varieert per regio, wijk, stad, school maar ook per groep. Op dezelfde school kan het niveau sterk verschillen en ook binnen een klas. De ene klas is heel harmonieus, de andere druk weer een andere klas heeft echt belangstelling voor lezen.

Onderwijzers zeggen vaak: elke klas is anders. Maar een rustige leerkracht heeft bijna nooit een drukke klas. De leerlingen van een warme emotionele juf vragen veel over gevoelens.

Er is enige geografische en sociale overeenkomst qua belangstelling. Waar plattelandskinderen gefascineerd zijn door de afstanden die Ronny's per fiets aflegde na de oorlog, naar zijn gevoelens en het ras van zijn hond Tarzan, informeren stadskinderen naar de auto van zijn vader en de gevechten met de loje dajes.

Hoe dapper kun je zijn? Ze trekken - vaak onbewust - een lijn naar nu: stel je voor dat alle allochtonen weg moesten. Of alle blanken straks? Of dat ik zo'n geheim moest bewaren als Ronny.

Wat verrast is dat het maakproces van het boek kinderen van nu zo interesseert. Misschien doordat dit project hen actief laat meedenken: als jij dit of dat zou willen uitzoeken, waar zou je dan beginnen?

Het welkom van een Rotterdamse straatjongen: 'Hallo Mirjam wat schuift het nou, zo'n boek? 'Een dag later in een Gronings dorpje, met grote schrikogen: 'Meneer Ronny wat ging er door u heen toen u Willy's konijntjes ineens zag?' Dan weer in de Haagse schilderswijk. Een meisje zag hoe haar ouders door de Taliban werden mishandeld: "Heel soms vraagt iemand of ik er nog wel eens aan denk. Maar ze zouden beter kunnen vragen of ik er wel eens niet aan denk."

Dat geldt ook voor Ronny en veel opa's en oma's.

Toen & nu, sociaal

Was het brutaal dat Hanny haar jurk vol sterren naaide?

Is die sterrenjurk van Hanny net zoiets als mijn hoofddoek?

Was die muur in uw school net als de Berlijnse muur of die in Israël?

Heeft u echt met stenen gegooid?

Was u eigenlijk bang voor de loje dajes?

Zag u dat de achterkanters blij waren toen jullie hen kwamen helpen?

Kan haat overgaan?

Hoe is uw haat tegen Duitsers overgegaan?

Is verraad van NSB-jelingen net zoiets als broers die hun zus verbieden buiten te spelen en dat verraden?

Is onderduiken van toen net zoiets als vluchtelingen die nu onderduiken?

Als je moet integreren is het toch stom dat de minister kinderen wegstuurt naar het land van hun ouders?

Als een meisje nooit op een Nederlandse jongen wil vallen is dat toch ook discriminatie?

Wie tegen homo's is, discrimineert toch ook?

Als je iemand uitlacht omdat die uit Nederland komt discrimineert diegene ook.

Terreur en verzet

Was Hanny's verloofde die het bevolkingsregister opblies een soort terrorist?

Wat is het verschil met verzet en terrorist? Wat is terrorist?

Waarvan zijn de indianenpoppetjes gemaakt?

Bent u ooit betrappt in de hut?

Weet u wat uw vader uit dat leeggehaalde huis haalde in dat Verkade blik?

Was het moeilijk om als kind verzet te doen?

Werkten de mensen die Hanny hebben gered in Westerbork?

Schrok je toen je vaders tanden eruit waren geslagen?

Snapte je wat er met hem was gebeurd?

Was het heel moeilijk om het geheim over Willy te bewaren?

Heeft u het echt heus helemaal nooit tegen niemand gezegd?

Vond je het moeilijk om tegen Kees te liegen? Kon je nog van je ouders houden toen Knor was geslacht zonder jouw toestemming?

Hitler, nazisme, racisme

Hoe vond u het dat Hitler zelfmoord pleegde

Waarom gehoorzaamden de mensen Hitler terwijl hijzelf niet eens blond haar had of blauwe ogen?

Waarom liet iedereen toe wat er gebeurde met zigeuners en joden en mensen die anders dachten?

Waarom heeft Hitler een hakenkruis?

Heb je Hitler gezien zelf?

Wat is er zo erg aan joden dat ze dood moeten?

Godsdienst

Als je allemaal doet wat je godsdienst voorschrijft doe je toch allemaal hetzelfde? Bedoelt u dat met de hemeldroom in het boek?

Gelooft u in God?

Bent u godsdienstig?

Is het gevaarlijk als je niet in God gelooft?

Ik ben tegen de Islam en u?

Ik ben tegen orthodox en u?

Schrijven, boeken, onderzoek

Hoe kon u weten wat Willy dacht? Waarom bent u dit boek gaan schrijven?

Wie kwam op het idee?

Duurt dat lang, Mirjam?

Wat schuift een boek?

Hoe komt u aan al die foto's

Waarom die titel van Het Verlaten Hotel?

Hoe kwam u op die titel?

Vonden de mensen die de omslag maakten uw boek net zo mooi als Harry Potter?

Hoe heeft u het onderzoek opgezet?

Hoe lang duurde het om alle informatie te vinden?

Is het moeilijk om een boek te schrijven?

Hoe kan het dat ik afbeeldingen in mijn hoofd krijg als de juf eruit voorleest?

Is het allemaal echt gebeurd?

Hoe kwam u op het idee voor dit boek?

Heeft u zelf de oorlog meegemaakt?

Hoe kun je over oorlog schrijven die je zelf niet hebt meegemaakt?

Hoe koop je een boek? En waar? Als je het boek niet in de winkel ziet, wat dan?

Hoe maak je een boek spannend?

Had u veel verdriet toen u het schreef?

Hoe kun je schrijven terwijl je huilt?

Vind Ronny Mirjams boek goed?

Waarom heb je het niet zelf geschreven?

Ben je samen met Mirjam teruggegaan naar de WC school?

Waargebeurd

Hoe kwamen die hakenkruispapieren in de tafelpoot?

Hoe werkte het onderduikplafond in Atlantic precies?

Heeft u Anne Frank gekend?

Hoeveel onderduikers hebben er in uw bed geslapen?

Wat is het allerergste dat u heeft meegemaakt?

Werd de muur in de school afgebroken zodra alle joodse kinderen weg waren?

Heeft u iets gemerkt van wraakacties tegen de NSB?

Hoe verging het de Lojedajes na de oorlog?

Wat is er gebeurd met de NSB-er in Hanny's huis?

heeft u nog een litteken achter uw oor?

Hoeveel achterkanters zijn er nog?

Hoe heten zij?

Heeft u wel eens geschoten met een geweer?

Zijn er ook dingen gebeurd die niet in het boek staan?

Zijn al uw joodse vriendjes dood?

Heeft u ook leuke dingen meegemaakt in de oorlog?

Was het moeilijk om het te vertellen?

Hoe weten jullie hoe Willy werd weggehaald?

Hoofdpersonen en omgeving

Waarom bent u fotograaf geworden terwijl u directeur kon zijn van zo'n mooi hotel? Is het leuk om in een hotel te wonen?
Leeft Kees nog? En Louise en Y? Leeft Saartje nog? En Max? en Louise? En Tarzan?
Leeft er nog iemand van Willy's familie?
Is Ronny echt Europa doorgefietst en hoever? Hoe lang deed je erover?
Hoe gaat het nu met Stan?
Bent u zelf soldaat geweest?
Is het ooit nog gelukt om Willy in spiegelschrift te schrijven?
Bent u er ooit achtergekomen wie Willy verraden heeft?
Waarom hadden Willy zijn oom en tante zo lang gewacht met onderduiken?
Heeft u Hetty na de oorlog nog teruggezien?
Hoe is het afgelopen met Corry? Hoe oud is Tarzan geworden? Hoe lang hebben de konijntjes geleefd?
Is Willy van Biene begraven of gecremeerd?
Hoe is het tante Annie vergaan?
Hoe heeft u Mirjam ontmoet?
Heb je nog een foto van varkentje KNOR?
Hoe komt het dat alleen George van Biene het heeft overleefd in Willy's familie?

Oorlog

Ben je bang dat het weer gebeurt? Waarom kwam er oorlog?
Heeft oorlog veel invloed op je latere leven?
Hoeveel jaar duurde de oorlog?
Was koningin Wilhelmina laf dat ze vluchtte?
Hoe komt het dat iedereen oorlog naar vindt terwijl er altijd oorlog is? Als de meeste mensen het niet willen waarom gebeurt het dan toch?
Waarom mocht je geen radio luisteren?
Waarom heette die andere radio kristalontvanger?
Hoe kunnen soldaten dat doen als ze zelf familie hebben?

Gevoelens

Je moest in de oorlog steeds liegen, kon je het makkelijk weer afleren daarna?
Hoe kun je met al die pijn leven?
Hoe verwerk je oorlog in je hoofd of is het nog niet verwerkt?
Denkt u nog vaak aan Willy?
Vond je het heel erg dat je geen afscheid van hem kon nemen?
Als er geen boek van was gemaakt had je dan ooit over Willy gepraat?
Hoe lang heeft u in aardmannetjes geloofd?
Wat dacht u toen de helft van uw school nooit meer terugkwam?
Hoe was het om weer in de tuin te mogen toen de muur weg was en de kinderen ook?
Miste u Saartje en Max heel erg? Moest u er wel eens om huilen? Stiekem? Of dat anderen het ook zagen?
Ik denk dat Hetty het in de hemel met u heeft goed gemaakt toen u die droom had, denkt u dat ook?
Was je een beetje verliefd op Hanny?
Vind u het moeilijk om hierover te praten met ons? Praatte uw vader na de oorlog over de oorlog?

Denkt u dat uw droom een speciale betekenis had? Denkt u dat u het eigenlijk heeft goedge maakt door die droom?
Hoopt u dat de hemel is als in die droom?
Had u veel nachtmerries? En nu? Hoe stop je een nachtmerrie? Waaraan denkt u als u het glazen hondje ziet?
Was je bang van de razzia?
Wat dacht u toen u hakenkruispapieren in uw tafelpoot vond?
Heeft u die radio van radio Oranje nog?
Was het heel erg om je vader zo belabberd te zien toen hij bij het hotel werd afgezet na die gevangenis?
Waarom heeft u het verhaal niet gelijk na de oorlog verteld maar pas na zoveel jaar?
Was je diep in je hart bang van de Loje dajes?
Wat zou je moeten doen om alle mensen die het hebben meegemaakt weer gelukkig te maken?

Geschiedenis

Waarom was Willem van Oranje Vader des Vaderlands? Was hij echt zo dapper. Hoeveel geuzen waren er toen? Waarom was Spanje hier eerst de baas?
Waarom ging Duitsland Nederland aanvallen?
Wat gebeurde er in de rest van Europa?
Hoe kwam het dat zoveel landen mee gingen doen?
Hoe lang duurt de vrede hier al?
Is het waar dat het in de oorlog wel meer dan twintig graden vroom?
Weet u dat NSB ers ook werden gemarteld? Wat vind u daarvan?
Hoeveel joden woonden er vroeger in onze stad?
Naar welke school moesten de joodse kinderen hier?
Was hier ook een verzetsgroep?
Waarom gooide Hitler vrouwen uit het parlement?
En hoe kwamen ze er weer in? Duurde het echt zo lang voordat vrouwen hier mochten werken?
Was het hier net zo als in moslimlanden voor vrouwen?
Wat stond er in dat krantje De Vliegende Hollander?
Wat voor een stad was Amsterdam?
En Rotterdam?
Was Rotterdam echt heus oud voor de oorlog?
Leefde je heel erg anders voor de computer er kwam?
Door wie is Nederland precies allemaal bevrijd?
Kwam jou bevrijder vaak langs?
Wat at u allemaal?

Hoofdpersoon en auteur

Bent u echt getrouwd?
Hoe is het om te leven met iemand die de oorlog meemaakte?
Waarom kun je merken dat uw man de oorlog heeft meegemaakt?
Hoe heeft u elkaar ontmoet?
Waarom ben je met hem getrouwd? Hebben jullie kinderen? Waarom wonen jullie nog steeds in die buurt?
Hoe heeft u Ronny ontmoet?
Hoe vond je het om over je man te schrijven?
Hoe vond je man het dat je over hem schreef? etc etc

Enkele reacties Leerkrachten

Droom

Beste Mirjam en Ronny

Jullie hebben heel wat losgemaakt. De kinderen waren tijdens het lezen van het boek al betrokken en bij jullie bezoek in de klas de hele dag is deze betrokkenheid alleen maar toegenomen. Hier kan geen geschiedenisboek tegenop!!

Misschien wat idealistisch: kinderen hebben de toekomst in handen. Zij kunnen uiteindelijk meehelpen aan een betere geïntegreerde samenleving zonder enige vorm van racisme. Een droom... de tijd zal het leren. Jullie hebben in ieder geval een behoorlijke steen bijgedragen en ik hoop dat jullie dat nog lang zullen blijven doen.

Groetjes en tot de volgende keer
Meessie Ron uit Rotterdam, van obs het Landje.

Enthousiast

Na een gesprek in december met Ronald en Mirjam was mijn interesse naar hun interactieve presentatie al groot en bij de kinderen gold volgens ons na het voorlezen van het boek hetzelfde. OP donderdag 32 maart was het dan zover.

Vele onderwerpen kwamen aan de orde en hoewel Mirjam een goed verhaal vertelde was er daarnaast ook ruim voldoende aandacht voor vragen van de kinderen, Daarbij kon ook aldoor een passend beeld getoond worden uit hun presentatie. regelmatig vulde Ronald het verhaal aan met zijn belevenissen en herinneringen.

Op een aantal momenten konden goede lijnen getrokken worden naar hedendaagse situaties. Zeker was dat het geval toen twee Afgaanse jongens naar hun oorlogservaringen werden gevraagd. Hierbij viel ons op dat één van hen daar redelijk vrijuit over kon praten maar de ander niet. Toen Mirjam zijn verdriet bemerkte heeft zij ook terecht niet verder aangedrongen. De aanvullingen van Beemsterling Andries de Vries vonden wij zeer waardevol voor de kinderen om zo ook een beeld te krijgen over de Beemster situatie.

Toen we na de presentatie doorgingen met de projectmatige aanpak van de Tweede Wereldoorlog viel ons op dat alle kinderen zeer geïnteresseerd en vol enthousiasme met het onderwerp en hun opdrachten bezig waren, mede door de gewekte interesse met de presentatie. De emotionele reactie van Ronald op een van de gestelde vragen was voor ons een belangrijk moment om de kinderen te laten zien wat oorlog met je doet. Een zeer boeiende en leerzame middag.

Groep 8 a

Annegreet Scheffer en Paul Mounoury Blauwe Morgenster Middenbeemster

Bijzonder boek over ooit doodgevoerd jongetje...

Vanaf de eerste bladzijden merkte ik al dat dit boek mij enorm zou aangrijpen. We hebben toen al kort een beetje gefilosofeerd over de schrijfstijl en hoe de kinderen reageerden. Dat was verbazend goed. Ik denk dat dit vooral komt doordat het boek vanuit een kinderoogpunt geschreven is. De kinderen konden zich zelfs op sommige momenten wel met de hoofdpersoon identificeren.

Wat het allemaal nog eens compleet maakte, was dat ik hoorde dat de hoofdpersoon nog steeds in leven is en nu zelfs getrouwd is met de schrijfster. En het idee dat ik hem dan in levende lijve zou ontmoeten maakte niet alleen bij mij een hoop los, maar ook bij de kinderen. Meteen rezen er al vragen op in de klas als: 'Hoe oud is die meneer dan nu?' en 'Woont ie nog steeds in Amsterdam in dat hotel?' Allemaal vragen die ik natuurlijk niet meteen kon beantwoorden, maar het maakte de kinderen duidelijk nog geïnteresseerder dan ze al waren.

De weken daarna heb ik netjes iedere dag voorgelezen uit het boek. Dat leverde iedere ochtend wel een discussiepuntje op. Wat is vrijheid? Waarom vertrouwde Ronny's vader die 'foute' Duitsers? Wat is er met Willy gebeurd? Waarom werden de Joden weggevoerd? Waarom geloofden mensen alles wat Hitler zei?

Het bijzondere was, dat dit soort zaken ook wel in het gewone geschiedenisboek aan de orde waren gekomen (behalve dan natuurlijk de persoonlijke dingen van Ronny) maar op de één of andere manier was het ze niet helemaal bijgebleven.

Van lieverlee begon ik meer dingen de klas in te dragen. De discussies werden intenser, dieper van aard en ook de onderwerpen die erbij kwamen kijken werden anders. We hadden het op een bepaald moment over actuele zaken, die verdacht veel lijken op datgene wat er 60 jaar geleden is gebeurd.

Op een bepaald moment was ik vast een stukje vooruit aan het lezen in het boek tijdens de gymles. Ik was blij dat ik dat deed, want ik belandde net bij de passage waarin Willy werd opgepakt en de konijntjes aan de moeder van Ronny gaf. Ik merkte dat er een traan langs mijn wang rolde en kreeg het er koud van. Wat een immense opoffering! Wat een teken van vriendschap! En wat een tragische gebeurtenis.

Ik merkte dat ik heel erg meeleeftde met de personages uit het boek. Later in de klas waren de kinderen ook stil van deze passage. Ze begrepen in eerste instantie nog niet waarom Willy dit had gedaan.

Ze hadden erg goed onthouden dat Ronny en Willy daarvoor nog op zoek waren geweest naar een goede ontsnaproute voor als Willy ontdekt zou worden. 'Die konijntjes hadden ze later toch kunnen ophalen? Die zouden de Duitsers toch niet meenemen! Dan had Willy net kunnen ontsnappen!' klonk het van de ene kant. 'Nee joh, dan werden ze gepulst!' klonk het van een andere kant. Wel een duidelijk punt! Waarom koos hij op dat moment voor de konijntjes en niet voor de vrijheid? Ikzelf denk dat dit een ultieme uiting van vriendschap is geweest. Willy moet hebben geweten wat hem boven het hoofd hing en toch koos hij voor de konijntjes. Zou hij toen hetzelfde gedacht hebben als de kinderen in mijn klas nu? Zou hij ook gedacht hebben dat hij zou kunnen ontsnappen als hij de konijntjes achter zou laten? Helaas zullen we het nooit weten. En het liet dan ook duidelijk een 'leeg' gevoel achter in de groep, te horen dat Willy nooit meer terug kwam en is vergast in Auschwitz...

Toen brak de dag aan dat Mirjam en Ronny naar onze school kwamen. De kinderen waren erg nieuwsgierig en zagen de oudere man, die door de gangen struinde. 'Is dat 'm nou?' 'Hij is al heel oud!' 'Nee joh, hij ziet er juist jong uit!' Diverse kreten galmden door het lokaal. En na een ochtendje wachten waren we aan de beurt om met deze twee 'doodgewone' mensen te praten over dit 'bijzondere' verhaal. De kinderen wisten veel, praatten goed mee en hadden duidelijk respect voor Ronny, maar ook voor wat er allemaal was gebeurd. Ze snaptten heel duidelijk de boodschap. Ik had bijna niet trotser kunnen zijn op deze 'mini-mensjes' die de toekomst zijn en ooit (hopelijk) een mooiere wereld willen creëren.

Daarom denk ik dat dit project, zeker nu ik het zelf heb gedaan, zéér belangrijk is. Het heeft duidelijk waarde. Het gaat niet over de standaard zaken, zoals je die jaren achter elkaar voorgeschoteld krijgt. Het is slechts één verhaal van één persoon uit oorlogstijd. Maar tegelijkertijd besef je wel heel goed dat er zo duizenden, nee, miljoenen mensen zijn die een zelfde verhaal hebben. Misschien wat anders van invulling, maar allemaal met eenzelfde gedeeld lot: Ze waren kind in oorlogstijd en hebben daar tot op de dag van vandaag nog steeds last van. Kinderen moeten goed beseffen wat oorlog met je doet. Niet alleen wat het vroeger deed, maar ook vooral wat er tegenwoordig allemaal gebeurt in de wereld. Is het echt voorbij? Zijn we er echt vanaf? Welnee! Extremisme vind je nog steeds in de wereld. Racisme is er ook nog steeds. Een Engelse uitdrukking luidt: 'History repeats itself' Laten we hopen van niet.

Ik denk dat het project van Mirjam en Ronny een zeer waardevolle bijdrage is aan het creëren van een betere wereld en ik zou het iedere school aan willen raden te doen. Misschien zijn sommige dingen wat confronterend, maar is dat dan zo erg? In oorlogstijd mochten kinderen niets weten. Alles werd voor ze verborgen gehouden en de wereld werd mooier afgeschilderd dan deze was. Propaganda dus. Waarom niet laten zien hoe het werkelijk was? Dan kan de 'toekomst' echt zelf denken en een mening vormen. Iets waar we jaren voor hebben gestreden, maar wat een groot deel van de wereldbevolking vandaag de dag nog steeds niet kan, of beter gezegd: mag.

Ik wil Mirjam en Ronny dan ook nog veel succes wensen en aanmoedigen tot het voortzetten van het project. Het mag inderdaad niet vergeten worden. Het mag nooit meer gebeuren. Zelfs ik was totaal onder de indruk en ben weer even op mijn plaats gezet. Het besef dat er ooit is gevochten, op wat voor manier dan ook, voor mijn vrijheid. Niets is vanzelfsprekend.

Een bijzonder bezoek dus van een ooit ook 'doodgewoon' jongetje, net als iedereen...

Patrick Bruijstens, leerkracht groep 8 basisschool de Fontein, Den Haag

Verlaten hotel maakt indruk

Schrijfster Mirjam Elias bezoekt 't Atrium in Amersfoort.

Op donderdag 12 mei j.l. bracht Mirjam Elias een bezoek aan onze school. De leerlingen uit klas A2A en T2B hadden zich al wekenlang verdiept in haar succesvolle jeugdboek Het verlaten hotel. Daarin staan de grotendeels waargebeurde belevenissen van schoolkind Ronnie, die tijdens de Tweede Wereldoorlog samen met zijn zusje en zijn ouders in hun hotel Atlantic in Amsterdam woont. Ronnie zelf is niet Joods, maar ziet steeds meer Joodse vriendjes en vriendinnetjes van zijn school verdwijnen. Ook zijn onderduikvriendje Willy is er ineens niet meer. Slechts een enkeling keert terug uit de concentratiekampen.

Met hulp van een schitterende presentatie van historische beelden en geluiden gaf Mirjam het aandachtige publiek twee lesuren lang achtergrondinformatie bij het boek. Ook de verhalen van de meegekomen fotograaf Ronald Sweering, de Ronnie uit het boek, maakten veel indruk. Voor onze leerlingen lijkt de Tweede Wereldoorlog soms ver weg. Op deze aansprekende manier, wordt het verhaal van bezetting, vervolging en bevrijding doorverteld. Dit is belangrijk omdat discriminatie, racisme en oorlog nog steeds actueel zijn. Volgend jaar hopen we Mirjam en Ronald weer op onze school te kunnen verwelkomen.

Sylvia Maas en Wil de Graaf

Herkenning

Ontzettend leuk dat je er zoveel aandacht aan hebt besteed. De nieuwsbrief ziet er ook schitterend uit. Leuk ook om te lezen over de gebeurtenissen in Burum. Toevallig (of niet) mijn geboortedorp, ik heb er tot mijn 27e gewoond!!!! De kerk kwam ik wekelijks, de molen speelden we als jongens vaak in!!! Mijn vader (van 1930) was in de kerk aanwezig toen de Duitsers plotseling binnen vielen. Mijn beide ouders wonen en leven nog steeds in Burum, de eigenaar van

de molen is een hele goede vriend van hen. Wat toch een kleine wereld!!!!!!!!!!!!!!
Een hartelijke groet, tot mails, Jan Riemersma

Bibliotheek Harmelen José Kubben:

"Jong en oud waren erg geïnteresseerd. Er zaten steeds mensen op de computer jullie Nieuwsbrieven en de website te bekijken. Ik had een hele stapel van Het Verlaten Hotel, het was aan een stuk door uitgeleend.

Indringend

Marina Gijsbers,
Maria Montessorischool Den Haag:

Lieve Mirjam en Ronald,
Een maand hebben wij gewerkt aan de tweede wereldoorlog. Dit thema is nog nooit zo indringend en onvergetelijk geweest als toen jullie bij ons op bezoek kwamen.
Het boek is prettig voor te lezen en geeft een hoop uitleg en verklaringen voor begrippen. Het is uitstekend te vertalen naar deze tijd waarin de kinderen ook worstelen met vriendschap, schuldgevoel, schelden, pesten en rechtvaardigheid.

Tijdens het voorlezen hebben we geregeld met elkaar over dit soort onderwerpen gesproken.
"Moet je je voorstellen, juf, dat ze hier in de gang een muur zouden bouwen".
"Als ik ruzie heb gemaakt, kan ik 's avonds niet slapen".
"Als ze mijn vriendje zouden willen pakken, zou ik hem op mijn kamer verstoppen".
Maar het blijft een boek, tot jullie langs kwamen. Toen ging het om echte mensen die het ook echt meegemaakt hadden. Tijdens jullie verhaal was het doodstil en in het begin durfden ze niet eens vragen te stellen. Met behulp van jullie beeldmateriaal en de herinneringen van Ronald kwamen de vragen al snel. De belangrijkste was (omdat we het boek nog niet uit hadden): Wat gebeurde er met Willy. Ronald was duidelijk. (We winden er geen doekjes om). Willy is weggehaald en op zijn verjaardag vergast in Auschwitz. De reactie van de kinderen was heftig en emotioneel. Je emoties tonen in een klas is niet altijd gemakkelijk, maar deze kinderen lieten het gebeuren.

Eerst probeerden ze het nog een beetje te verstoppen, maar toen Ronald zei: "Je wilt niet weten hoeveel ik gehuild heb. Wie kan er het mooiste huilen?" was het verdriet ineens niet meer iets om je voor te schamen. Fantastisch hoe jullie daar mee omgingen.
Wat mij het meest ontroerde was de zorg en warmte voor elkaar.
Vriendinnetjes die elkaars hand vast hielden, vriendjes die elkaar op de schouders klopten. Zo'n moment waarop je weer weet waarom je juf geworden bent.

Een paar dagen later zijn we naar jullie tentoonstelling in de bibliotheek geweest.
Een paar dingen sprongen er wel uit voor de kinderen. Natuurlijk de indiaantjes. ("Ieder indiaantje is een kind, juf. Erg he?")
Het krantenartikel waarin niet alleen gezocht wordt naar de zus van Hanny, maar ook naar Anne Frank. ("kijk! Die is ook dood")
Maar de grootste indruk maakte het dikke boek waarin alle omgekomen Joodse mensen staan vermeld, opengeslagen bij de naam van Willy. ("Zoveel?? Ja, zoveel!") Stille.....

Daarna zijn we naar de overkant gelopen waar de Bezemstraat is. De school is afgebroken en er wordt gebouwd aan een nieuw winkelcentrum. Alleen de oude kastanjabomen staan nog op wat eens het schoolplein is geweest. Op een muur in de Bezemstraat hangt een plaque die vermeldt dat daar ooit de Joodse raad gehuisvest was. Het boek is nu bijna uit.
De kinderen hebben twee weken vakantie gehad en heel veel kinderen hebben vanmorgen verteld hoe ze alle herdenkingen van 4 en 5 mei dit jaar beleefd hebben. (En niet over logeerpertijen,pretparken of vakantiehuysjes)
Bijna alle kinderen hebben wel een film gezien. (In andere jaren vonden ze dat niet interessant)
Een enkeling is naar de Waalsdorpervlakte geweest ("Als je daar bent dan voel je het juf")Bijna allemaal zeggen ze dat ze het dit jaar beter begrepen hebben. ("Wij hebben in Portugal ook twee minuten stilte gehouden, maar een uur te laat").

Naar de praktijk vertaald: De kinderen spelen voor de vakantie op het plein.
Normaal gesproken roept er een : "Je mag niet schelden" . (Omdat het van mij niet mag). Nu roept er een : "Je moet niet schelden". (omdat je het misschien niet meer goed kunt maken) Dat ene woordje maakt een wereld van verschil.

Ik ben jullie ontzettend dankbaar dat jullie de kinderen een ervaring voor het leven hebben meegegeven.
Juf Marina

Pijnlijk

Tom Klundert van de P Oosterleeschool:
Daar zijn ze in levenden lijve. Wel even schrikken: Ronny is inderdaad Ronald geworden. Het jongetje is een man. Een aantal kinderen had al moeite zich dat voor te stellen. Maar als Mirjam

en Ronald hun verhaal beginnen wordt dat snel vergeten en zijn ze één en al oor.. Door de dia's wordt er een hoop verduidelijkt: 'Het hotel, de galerij, de WC school en de schuilplaats van Willy. En als er dan ook nog foto's komen die, na een lange speurtocht, zijn gevonden van Willy, is het compleet.

Maar de boodschap blijft heel pijnlijk. Willy leeft niet meer en van al die verdwenen achterkanters blijken er maar een paar de oorlog te hebben overleefd. En dan te bedenken dat dit soort dingen ook nu gebeurt!

'Als we kijken wat er in ons eigen land gebeurt met asielzoekers zijn er nu weer kinderen die klasgenoten zien verdwijnen en niet meer terug komen. En ook al gaan die misschien niet een zekere dood tegemoet het maakt het niet minder erg.'

'Bij een dia over dit onderwerp zag ik in de groep de herkenning. Al hebben we het nog niet meegemaakt het kan gebeuren. Want net als op veel scholen en in veel klassen hebben ook wij kinderen die dit lot zou kunnen treffen. Wij als school en ik als leerkracht zou het nooit zover laten komen dat ze tijdens schooltijd kinderen zouden komen weghalen. Dan zijn wij - net als de voorkanters uit Het verlaten Hotel - wel in overtreding van de opgelegde regels. Maar wat moeten we dan?' Ik hoop en bid voor wijsheid ' bij mensen die beslissen over dit soort dingen. En dat er dan mensen zijn zoals die Duitse Officier Hans, die meer doen dan alleen regeltjes volgen en ook hun hart laten spreken. Want daar liggen de echt belangrijke normen en waarden waar onze regering zo de mond vol van heeft. Al met al een leerzame maar vooral onvergetelijke middag voor allemaal.'

Ronny en Mirjam : bedankt voor jullie verhaal van toen en nu.

Tom Klundert

Ongelooflijk

Roelof Steenhuis Princehaghe

"Ongelooflijk, de hele klas hangt urenlang aan jullie lippen." Het geheim: het onderwerp is actueel gemaakt. En de combinatie van oude & moderne leermiddelen: boek, website, de interactieve audiovisuele presentatie plus iets oerouds: vertellers.

Beladen

Lieve Mirjam

Ik ben diep onder de indruk van jullie verhaal. Nu ik het boek ook met de kinderen heb gelezen waren er stukken die me extra grepen.

Jullie gaan weg. Wij blijven achter met waardevolle informatie en wijze lessen, maar Ronnie weer met pijn en jij naast hem. Nu begrijp ik als "groot mens" dat je als oorlogskind je hele leven pijn blijft hebben.

Als na- oorlogs kind vind ook ik de eerste dagen van mei beladen en zelfs op 10 mei denk ik : "Nu begon het".

Hoeveel blijheid en harmonie jullie ook uitstralen, de ondertoon van pijn is er.

Mogen we er met ons allen veel van leren. Hoe oud ik ook zal worden , de pijn in de ogen van Ronny (met zijn mooie kop) zal ik nooit vergeten.

Luchtige informatie nu: de meiden vonden jou zo mooi. Ook ik vind: je bent er echt.

Heel veel liefs

van een dankbare Sabrina, Startpunt, schilderswijk

Onvergetelijk

Eerste Nederlandse Buitenschool.

Hanny Alberts

De schrijfster Mirjam Elias en de hoofdpersoon Ronny uitnodigen is een grote belevenis. Zij maken het boek " het verlaten hotel " levend door bepaalde delen uit het boek te vertellen en vooral die details die Ronny erbij aanhaalt zijn zo boeiend.

Onze leerlingen hebben een waar gebeurd verhaal over de Tweede Wereldoorlog kunnen

meebeleven door de presentatie van Mirjam en Ronny.

Het werd daardoor een belevenis om nooit te vergeten.

Het is een aanbeveling om de geschiedenislessen over de Tweede Wereldoorlog aan te vullen met de verhalen van " het verlaten hotel".

Ademloos

Nel, Jacqueline, Tonny, Saskia, Ernie en Danny.

Montessorischool Waalsdorp

Beste Mirjam en Ronnie. Zoals jullie zeker gemerkt hebben waren de kinderen erg onder de indruk en hebben ze ademloos geluisterd en gekeken. De belangstelling is nog niet tanende: ze luisteren met misschien nog wel meer interesse naar het voorlezen uit het boek. Ook de lessen die we geven over de Tweede Wereldoorlog komen opeens beter tot hun recht.

De kinderen merkten op dat ze wel vaker naar een waargebeurd verhaal hebben geluisterd, maar dat het toch verschil maakt als degene die het heeft meegemaakt inlevende lijve voor je zit.

Wij zijn erg onder de indruk van jullie presentatie en lezen met dubbele inspiratie verder voor uit "Het verlaten Hotel".

Ons inziens zou deze presentatie op alle basisscholen gehouden moeten worden.

We danken jullie nogmaals en wensen jullie veel succes!

Toespraken

Burgemeester Cohen

Dames en heren,

Het Verlaten Hotel is een dramatisch boek. Het handelt in de periode van Tweede Wereld Oorlog, maar het heeft een boodschap die veel verder reikt, tot in onze tijd. Het verhaal geeft een indringend beeld van de leefwereld van een jongen in oorlogstijd. Het maakt voelbaar hoe het is als een buurtgenootje, een vriendje, wordt weggevoerd, verdwijnt, en niet meer terugkomt.

Enerzijds blijft de auteur daarbij op afstand, zijn de observaties koel, maakt ze consequent gebruik van de tegenwoordige tijd, en korte zinnen, waardoor de beschreven wreedheden iets ogenschijnlijk terloops krijgen.

Anderzijds is het ook een moralistisch boek, en dat is geen diskwalificatie. Het boek is een overtuigende aanklacht tegen oorlog, tegen de wreedheden die gewone mensen ondervinden als een misdadig regime alle menselijkheid verliest, en zelfs vernietigt.

Mirjam Elias brengt die grote woorden terug tot de leefwereld van een kind, waardoor het verhaal aan emotionele lading wint.

De ervaringen van Mirjams man, de fotograaf Ronald Sweering, zijn vertrekpunt geweest voor het boek. Hij was het die model stond voor de hoofdpersoon, Ronny, die met zijn ouders in hotel Atlantic, woonde aan het Westeinde hier in Amsterdam.

In de loop van de oorlog ontdekt Ronny dat in het huis tegenover het hotel onderduikers zitten, en hij sluit vriendschap met een van hen, de jongen Willy. Willy komt oorspronkelijk uit Den Haag, is kind van joodse ouders, en leeft zijn dagen eenzaam in een schuilplaats, terwijl buurtkinderen boven zijn raam op straat spelen. De vriendschap met Ronny is voor hem de verbinding met de buitenwereld, een lichtpunt in een bestaan als onderduiker. Tussen de jongens ontstaat een band, die doorbroken wordt als de Duitsers Willy oppakken.

De vraag wat er met Willy is gebeurd spookt vanaf dan permanent door Ronny's hoofd. Een vraag die Ronald tot op de dag van vandaag niet heeft losgelaten. De zoektocht naar wat er precies heeft plaatsgevonden, hoe het leven van Willy eruitzag voordat hij Amsterdam kwam, wat er precies in het concentratiekamp is gebeurd, is nog niet afgerond.

De zoektocht van Ronald en Mirjam heeft inmiddels al wel een positief bij-effect gehad. Familieleden van Willy hebben elkaar erdoor opnieuw gevonden. Ze zijn hier ook aanwezig.

De innerlijke zoektocht naar wat gebeurtenissen als deze met een kind doen, die is met dit boek een stuk verder gebracht. Maar tot op de dag van vandaag probeert Ronald grip te krijgen op een situatie waar hij, en ieder ander in zo'n situatie, zo machteloos in was. Mirjam Elias heeft die verstrekkende ervaring invoelbaar gemaakt.

Ik heb vanmiddag de eer om het eerste exemplaar van het Verlaten Hotel aan te bieden aan een moedige vrouw. Een vrouw die heel dicht bij Ronny heeft gestaan in de oorlog. Ze was zijn buurmeisje. Haar verhaal heeft een eigen plek gekregen in het boek. Voor het eerst heeft ze erover gepraat, heeft ze er met ons over willen praten. Over het verzet, over het verlies van haar dierbare, en haar vrienden bij een moedige daad van verzet, de aanslag op het bevolkingsregister van Amsterdam.

Hanny Ladee-Levy, aan u wil ik het eerste exemplaar overhandigen.

Hanny-Ladee-Levy, Ronny's buurmeisje

Lieve Mirjam,

Ik ben zeer vereerd dat jij, schrijfster van het boek Het verlaten hotel, mij het eerste exemplaar hebt laten overhandigen en nog wel door burgemeester Cohen.

Het boek beschrijft de oorlogservaringen van het niet Joodse jongetje Ronny. En dat jongetje was, toen ik hem leerde kennen, mijn ongeveer 7 jaar oude buurjongetje. In het begin van ons veelvuldige samenzijn keek hij nog met een Kinderblik vol vertrouwen de wereld in. In zijn donkerblauwe pakje met korte broekje (toen de mode) zijn witte blousje, zijn fijnbesnaarde gezichtje, had hij iets heel aristocratisch.

Elke dag kwam hij via de open keukendeur (dat kon toen nog, oorlog en toch veilig) de 4 trappen opgeheupeld om zich bij mij te gaan nestelen in mijn studentenkamertje. Als ik hem hoorde dacht ik altijd: daar komt little Lord Fauntleroy. Little Lord Foundleroy was een jongetje uit een boek, dat altijd vertrouwelijk aan de voeten van zijn adellijke grootvader zat te babbelen. Die grootvader was een man die altijd in een schommelstoel zat met een geruite plaid over zijn jichtige benen. Hij had een heel vertrouwelijk contact met zijn kleinzootje opgebouwd. Zoiets hadden Ronny en ik. Ik was toen ongeveer 18 jaar.

Toen kon ik nog niet vermoeden welk een traumatische rol ik in het leven van dat kind zou spelen. Van de ene op de andere dag kreeg ik een oproep om mij te melden voor Westerbork en dook onder met mijn gezin. Zonder afscheid te nemen was ik plotseling uit zijn leven verdwenen. Pas 50 jaar later heb ik gehoord wat dat voor hem betekend heeft.

Later in mijn praktijk als psychiater en kinderpsychiater heb ik veel mensen en mensjes gezien waarbij de plotselinge scheiding van geliefde personen in hun jeugd, diepe lidtekens in hun ziel hebben achtergelaten.

Als dan, bovenop al dat verdriet en verlies van vertrouwen en geborgenheid in het bestaan, steeds weer nieuwe scheidingen plaatsvinden zijn de lidtekens des te dieper. Dat overkwam dit jongetje uit dit boek.

Steeds opnieuw verdwenen de Joodse vriendjes uit zijn klas. En tenslotte werd hij nog beroofd van Willy een jongetje waarvan hij het onderduikadres had ontdekt en waar hij stiekem elke dag ging spelen. Tenslotte werd ook dit onderduikadres verraden en was Willy van de ene op de andere dag verdwenen. Hij begreep dat er iets ergs met Willy was gebeurd en is levenslang op speurtocht gegaan naar de verdere levensloop van Willy.

Het verzet dat de overgebleven jongetjes op straat voerden levert allerlei spannende en hartverscheurende avonturen in dit boek op. Mag het een wonder heten dat Ronny die mij pas na 50 jaar heeft teruggevonden, en die in de oorlog via zijn vader die verzetsstrijder was veel andere trauma's heeft meegemaakt, daar ook duidelijke symptomen van heeft overgehouden?

Ik noem u er twee van

1. Nu nog, als ik ziek ben, durft Ronny niet mijn ziekenhuiskamer in voordat Mirjam door het ziekenhuisraam heeft gewenkt dat ik echt niet op sterven lig.
2. Toen Mirjam mij belde dat burgemeester Cohen mij het eerste exemplaar van haar boek zou aanbieden, hoorde ik Ronny op de achtergrond roepen: 'Als ze dan nog maar leeft.'

Ik vertel dit zo uitgebreid omdat ik hoop dat dit ontroerende kinderboek ook door volwassenen zal worden gelezen.

Het zou verplichte lectuur moeten worden voor hulpverleners aan getraumatiseerden, ook ministers kunnen eruit opsteken dat je asielzoekers niet al die onzekerheid mag aandoen. 5000 asielzoekers de ene dag te beloven dat ze mogen blijven om dat de volgende dag te herroepen...

Als ik dit alles zeg denk ik aan de vele miljoen kinderen die overal op de wereld in de meest afgrijselijke omstandigheden ook nog gescheiden worden van hun vertrouwde en geliefde personen.

Met ontzetting heb ik 14 dagen geleden via de radio gehoord dat op een school midden in de les en asielzoekerskind door de politie (of zo iemand) uit de klas geplukt werd en in een auto werd gedaan. Het gezin werd die dag het land uitgewezen. De hele klas was ontzet. Andere asielzoekerskinderen raakten totaal in paniek. Uit betrouwbare bron heb ik vernomen dat veel van de kinderen van die school nog slaapstoornissen enzovoorts hebben.

Hulpverleners, lees dit boek!

Mirjam, Freud had gelijk toen hij een eeuw geleden al schreef dat kunstenaars beter dan gedragswetenschappers de roerselen van de menselijke ziel kunnen beschrijven. Je hebt een ontroerend, nuttig en toch heel spannend boek geschreven!

Toen ik Ronny na 50 jaar terug zou zien verwachtte ik een lange slanke aristocratische man in een blauw kostuum te ontmoeten. Tot mijn verbazing zag ik een man, met het

postuur, de kleding en de houding van het verzetsbeeld De Dokwerker. Dat heeft het leven dus van hem gemaakt: Ruwe bolster blanke pit die nog altijd strijdt voor de onrechtvaardige behandeling in deze wereld.

Stichting Waargebeurd

Postbus 16838
1001 RH Amsterdam

Mail:
waargebeurd@verlatenhotel.nl

KvK Amsterdam 34268791
Bankno: 42 84 30 007

www.verlatenhotel.nl